



รายงานการตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี

บริษัท ไพร์ซวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอส จำกัด

สำหรับปี 2564

วันที่ออกรายงาน  
26 ตุลาคม 2564

รายงานการตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี

สำนักงานสอบบัญชี บริษัท ไพร์ซวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอพีแอส จำกัด  
สำหรับปี 2564  
ช่วงเวลาการตรวจ วันที่ 1 - 16 กรกฎาคม 2564  
หนังสือชี้แจงของสำนักงานสอบบัญชี จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ลงวันที่ 30 สิงหาคม 2564

*อภิญญา พลเลิศ*

นางอภิญญา พลเลิศ

ผู้อำนวยการ

ฝ่ายกำกับ การสอบบัญชี

26 ตุลาคม 2564

อนึ่ง การตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบทานงานทั้งหมดของสำนักงานสอบบัญชีหรือระบุข้อบกพร่องทั้งหมดที่อาจมีอยู่ ดังนั้น รายงานฉบับนี้จึงไม่ได้ให้ความเชื่อมั่นว่า จะไม่มีข้อบกพร่องอื่นใดนอกเหนือจากที่ระบุในรายงานฉบับนี้

## สารบัญ

	หน้า
1. สรุปผลการตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี	1
2. ขนาดลูกค้าสอบบัญชีที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์	2
3. ประเด็นที่พบจากการตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี	2
4. ภาคผนวก 1 - ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี	6
5. ภาคผนวก 2 - ผลการตรวจกระดาษทำการของผู้สอบบัญชีในสังกัด <b>(ไม่เปิดเผย)</b>	7
6. ภาคผนวก 3 - ข้อมูลเชิงสถิติที่เป็นตัวชี้วัดคุณภาพงานสอบบัญชี	8

## 1. สรุปผลการตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี

จากการเข้าตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีของบริษัท ไพร์ซวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอพีเอเอส จำกัด (“PwC”) ผลการประเมินเกี่ยวกับนโยบายและวิธีปฏิบัติโดยรวม รวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายและวิธีปฏิบัติดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

	องค์ประกอบตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1	น้ำหนัก (%)	ผลการประเมิน ปี 2564	ผลการประเมิน ปี 2562
1	ความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน (Leadership Responsibilities for Quality within the Firm)	20	ดีมาก (1)	ดีมาก (1)
2	ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง (Relevant Ethical Requirements)	15	ดีมาก (1)	ดีมาก (1)
3	การตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานแต่ละงาน (Acceptance and Continuance of Client Relationships and Specific Engagements)	15	ดีมาก (1)	ดีมาก (1)
4	ทรัพยากรบุคคล (Human Resources)	15	ดีมาก (1)	ดีมาก (1)
5	การปฏิบัติงาน (Engagement Performance)	20	ดีมาก (1)	ดี (2)
6	การติดตามผล (Monitoring)	15	ดีมาก (1)	ดีมาก (1)
<b>คะแนนเฉลี่ย</b>		<b>100</b>	<b>1</b>	<b>1.20</b>

จากผลการตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีที่ผ่านมาพบว่า PwC มีระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีมาตรฐานในระดับ “ดีมาก” อย่างต่อเนื่อง โดยในปีนี้ PwC ได้นำข้อเสนอแนะของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (“สำนักงาน ก.ล.ต.”) ไปพิจารณาปรับใช้ในการดูแลระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีให้ดียิ่งขึ้น จนทำให้มีผลการประเมินระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีในระดับ “ดีมาก” ในทุกองค์ประกอบ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ PwC มีระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีในระดับที่ “ดีมาก” อย่างสม่ำเสมอ นั้นมาจากการที่หัวหน้าสำนักงานได้กำหนด tone at the top ที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพและการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีเป็นลำดับแรก โดยมีการพัฒนาระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีอย่างต่อเนื่องในทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพเข้ามาเป็นพนักงาน การฝึกอบรมพนักงานให้มีความรู้และความชำนาญในการสอบบัญชีของแต่ละประเภทธุรกิจจนสามารถให้บริการลูกค้าได้อย่างเป็นมืออาชีพ การเลือกรับงานสอบบัญชีที่มีความเสี่ยงและความซับซ้อนในระดับที่ PwC สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพ การมีคู่มือการสอบบัญชีและแนวการสอบบัญชีที่เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้การสอบบัญชีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การมีทีมงานติดตามผลที่ปฏิบัติหน้าที่ติดตามผลแบบเชิงรุก โดยมีการติดตามดูแลให้พนักงานปฏิบัติตามนโยบายและวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

รวมทั้งมีการประเมินผลหุ้นส่วนและพนักงานทุกคนโดยให้ความสำคัญกับปัจจัยในเรื่องคุณภาพมากกว่าเรื่องธุรกิจ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพเป็นลำดับแรกมาอย่างต่อเนื่อง

PwC เป็นหนึ่งในสำนักงานสอบบัญชีที่มีลูกค้างานสอบบัญชีบริษัทจดทะเบียนเป็นจำนวนมากและลูกค้าสอบบัญชีหลายรายมีขนาดใหญ่ คุณภาพงานสอบบัญชีของ PwC จึงมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของตลาดทุนไทยในระดับสูง ดังนั้น สำนักงาน ก.ล.ต. จึงสนับสนุนให้ PwC รักษาวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับเรื่องคุณภาพงานเป็นอันดับแรกอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และดูแลคุณภาพงานของผู้สอบบัญชีในสังกัดอย่างทั่วถึง รวมทั้งสื่อสารและดูแลให้ทีมงานสอบบัญชีปฏิบัติตามคู่มือการสอบบัญชีและแนวการสอบบัญชีอย่างเคร่งครัด โดยมีระบบและกลไกที่จะทำให้มั่นใจในคุณภาพงานของผู้สอบบัญชีทุกรายในสังกัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ PwC รักษาระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีในภาพรวมให้อยู่ในระดับ “ดีมาก” ได้ต่อไปในระยะยาว ทั้งนี้ การที่ PwC มีระบบควบคุมคุณภาพที่เข้มแข็งนั้นถือเป็นรากฐานที่มั่นคงที่สนับสนุนให้ PwC สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง สำนักงาน ก.ล.ต. จึงส่งเสริมให้ PwC พิจารณาคัดเลือกและเสนอชื่อบุคลากรที่มีศักยภาพให้สำนักงาน ก.ล.ต. พิจารณาให้ความเห็นชอบเป็นผู้สอบบัญชีในตลาดทุนเพิ่มเติม ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างโอกาสทางธุรกิจและสร้างความก้าวหน้าทางวิชาชีพแก่บุคลากรของ PwC และรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพให้อยู่กับ PwC ได้ในระยะยาวแล้ว ก็ยังจะช่วยเพิ่มจำนวนผู้สอบบัญชีในตลาดทุนที่มีคุณภาพให้เพียงพอต่อการให้บริการแก่ภาคธุรกิจ และช่วยให้เศรษฐกิจและตลาดทุนของประเทศมีการขยายตัวได้ตามเป้าหมายต่อไป

## 2. ขนาดลูกค้าสอบบัญชีที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

PwC มีลูกค้าสอบบัญชีที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 87 ราย ซึ่งมีมูลค่าตลาดรวม (“market capitalization”) ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2564 จำนวน 3.22 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.67 ของมูลค่าตลาดรวม ซึ่งตามเกณฑ์ของสำนักงาน ก.ล.ต. ถือว่า งานสอบบัญชีที่ PwC ให้บริการมีผลกระทบต่อตลาดทุนโดยรวมอยู่ในระดับ “สูง”

## 3. ประเด็นที่พบจากการตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี

### 3.1 ความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน (Leadership Responsibilities for Quality within the Firm)

หัวหน้าสำนักงานต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องในการจัดให้มีนโยบายและวิธีปฏิบัติเพื่อสนับสนุนวัฒนธรรมภายในสำนักงานสอบบัญชีว่า คุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงาน โดยที่ผ่านมาหัวหน้าสำนักงาน PwC ได้สื่อสารนโยบายและวิธีปฏิบัติในเรื่องการควบคุมคุณภาพไปยังพนักงานทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งจัดให้มีนโยบายการประเมินผลและการจ่ายผลตอบแทนที่ส่งเสริมให้หุ้นส่วนและพนักงานให้ความสำคัญกับคุณภาพงานสอบบัญชี ตลอดจนมีการมอบหมายความรับผิดชอบในการดูแลระบบควบคุมคุณภาพในแต่ละด้านให้แก่บุคลากรที่เหมาะสม นอกจากนี้ PwC ยังมีกระบวนการจัดสรรงานเพื่อให้มั่นใจว่าหุ้นส่วนแต่ละท่านได้รับงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและมีเวลาเพียงพอที่จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมพนักงานและการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผลการประเมินในหัวข้อความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงานอยู่ในระดับ “ดีมาก” เช่นเดียวกันผลการประเมินในรอบก่อน

### **3.2 ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง (Relevant Ethical Requirements)**

สำนักงานสอบบัญชีต้องจัดให้มั่นนโยบายและวิธีปฏิบัติเพื่อให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่า สำนักงานสอบบัญชีและบุคลากรของสำนักงานสอบบัญชีปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง ซึ่งที่ผ่านมา PwC มีนโยบายและวิธีปฏิบัติในเรื่องข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่รัดกุม โดยมีระบบ การตรวจสอบความเป็นอิสระที่มีประสิทธิผล รวมทั้งสื่อสารให้พนักงานรับทราบและถือปฏิบัติตามข้อกำหนด ด้านจรรยาบรรณอย่างทั่วถึง ตลอดจนกำกับดูแลให้พนักงานปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณ อย่างเคร่งครัด จนเป็นแบบอย่างที่ดีให้สำนักงานสอบบัญชีในตลาดทุนอื่นได้ ทำให้ผลการประเมินคุณภาพใน เรื่องข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องของ PwC อยู่ในระดับที่ “ดีมาก” เช่นเดียวกันผลการประเมิน ในรอบก่อน

### **3.3 การตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานแต่ละงาน (Acceptance and Continuance of Client Relationships and Specific Engagements)**

กระบวนการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้ สำนักงานสอบบัญชีมั่นใจได้ว่า งานที่สำนักงานสอบบัญชีตอบรับนั้น เป็นงานที่สำนักงานสอบบัญชีมีทักษะ ความรู้ เวลาและทรัพยากรเพียงพอ สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งที่ผ่านมา PwC มีนโยบายและวิธีปฏิบัติ รวมทั้งได้ปฏิบัติตามนโยบายและวิธีปฏิบัติในเรื่องการตอบรับงาน และการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานแต่ละงานในระดับดีมากอย่างสม่ำเสมอ และจากผลการตรวจ ในครั้งนี้ PwC ก็ยังคงรักษาระบบควบคุมคุณภาพในเรื่องการตอบรับงานให้อยู่ในระดับดีมากไว้ได้เช่นเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการประเมินการรับงานสอบบัญชีซึ่งมีความละเอียดและรัดกุม ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการช่วยให้การพิจารณาการรับงานเป็นไปอย่างเหมาะสม รวมทั้ง PwC ยังให้ความสำคัญกับการพิจารณา รับงานสอบบัญชีของลูกค้ารายใหม่ โดยจัดให้มีคณะกรรมการพิจารณาในเรื่องดังกล่าวอย่างเข้มงวด ซึ่งรวมถึง การพิจารณาความเสี่ยงของลูกค้าแต่ละรายควบคู่ไปกับการพิจารณาว่า PwC จะมีทรัพยากรบุคคลที่มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และเวลาที่เพียงพอในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ ทำให้ ผลการประเมินคุณภาพในเรื่องการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานแต่ละงานของ PwC อยู่ในระดับที่ “ดีมาก” เช่นเดียวกันผลการประเมินในรอบก่อน

### **3.4 ทรัพยากรบุคคล (Human Resources)**

นโยบายและวิธีปฏิบัติเรื่องทรัพยากรบุคคลมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้สำนักงานสอบบัญชีมั่นใจ ได้ว่า สำนักงานสอบบัญชีมีบุคลากรที่มีทักษะความรู้ ความสามารถ และความยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณ ที่เพียงพอ ซึ่งที่ผ่านมา PwC มีนโยบายและวิธีปฏิบัติ รวมทั้งได้ปฏิบัติตามนโยบายและวิธีปฏิบัติ ในเรื่องทรัพยากรบุคคลในระดับที่ดีมากอย่างสม่ำเสมอ โดยได้ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกพนักงาน ที่มีความรู้ความสามารถและศักยภาพในการปฏิบัติงาน รวมทั้งให้การอบรมและพัฒนาพนักงานให้มี ความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในมาตรฐานวิชาชีพ มีความเข้าใจในธุรกิจที่ตนตรวจสอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจเฉพาะซึ่งมีความยากและซับซ้อน เพื่อให้มั่นใจว่า พนักงานมีทักษะและความสามารถ ในการปฏิบัติงานสอบบัญชีได้ตามที่มาตรฐานวิชาชีพกำหนด อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการวางแผนกำลังคน ล่วงหน้า และการจัดสรรทรัพยากรบุคคลให้เพียงพอและเหมาะสมเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานสอบบัญชีได้ อย่างมีคุณภาพ ประกอบกับมีระบบการประเมินผลพนักงานที่มีประสิทธิภาพในการสร้างวัฒนธรรมองค์กร

ให้เห็นว่า คุณภาพเป็นเรื่องจำเป็นในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีของ PwC ในภาพรวมมีคุณภาพในระดับ “ดีมาก” อย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ การดำเนินการเพื่อรักษาและดึงดูดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้ได้เติบโตและอยู่กับองค์กรได้อย่างต่อเนื่องเป็นเรื่องที่ PwC ควรให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่มีประสบการณ์ในงานสอบบัญชีมายาวนาน ซึ่งจะสามารถช่วยส่งเสริมความเหมาะสมในการใช้ดุลยพินิจของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานได้ สำนักงาน ก.ล.ต. จึงสนับสนุนให้ PwC ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนความก้าวหน้าในสายอาชีพ (career path) และแผนการวางตำแหน่งทดแทน (succession plan) อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พนักงานมีเป้าหมายในระยะยาวที่จะเติบโตในสำนักงานสอบบัญชี ซึ่งจะส่งเสริมให้ PwC เติบโตได้อย่างมีคุณภาพ มั่นคง และยั่งยืนต่อไป

### **3.5 การปฏิบัติงาน (Engagement Performance)**

สำนักงานสอบบัญชีต้องจัดให้มีนโยบายและวิธีปฏิบัติที่ออกแบบมาเพื่อให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่า การปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และสำนักงานสอบบัญชีหรือผู้สอบบัญชีที่รับผิดชอบงานออกรายงานที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งที่ผ่านมา PwC มีนโยบายและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอบบัญชีตามที่มาตรฐานวิชาชีพกำหนดแล้ว โดยมีคู่มือการปฏิบัติงานสอบบัญชีและแนวการสอบบัญชีที่พัฒนาโดยสำนักงานเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพและมีมาตรฐานสูง และให้รายละเอียดและแนวทางการปฏิบัติงานสอบบัญชีแก่พนักงานที่ชัดเจน รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือและวิธีการตรวจสอบโดยใช้เทคโนโลยี เพื่อยกระดับคุณภาพงานสอบบัญชีให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งได้มอบหมายงานให้ผู้สอบบัญชีที่รับผิดชอบงาน ผู้สอบทานการควบคุมคุณภาพงาน (“EQCR”) และทีมงานที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในธุรกิจที่ตรวจสอบในระดับที่เหมาะสม ทำให้ PwC มีคุณภาพการปฏิบัติงานสอบบัญชีที่ได้มาตรฐานเสมอมา

จากผลการตรวจในครั้งนี้นี้ สำนักงาน ก.ล.ต. พบว่า PwC ได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดชั่วโมงขั้นต่ำของการมีส่วนร่วมในงานสอบบัญชีของหุ้นส่วน ให้เพียงพอและเหมาะสมกับปริมาณงานและความซับซ้อนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แล้ว สำนักงาน ก.ล.ต. จึงขอให้ PwC ดูแลให้หุ้นส่วนทุกท่านได้ปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวอย่างเคร่งครัดต่อไป เพื่อให้มั่นใจได้ว่า งานสอบบัญชีจะได้รับการสอบทานอย่างเพียงพอและสามารถรักษามาตรฐานคุณภาพงานสอบบัญชีให้อยู่ในระดับดีมากอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ จากการตรวจกระดาษทำการของผู้สอบบัญชีในสังกัด PwC สำนักงาน ก.ล.ต. พบข้อสังเกตเล็กน้อยจำนวน 1 ประเด็นตามที่ปรากฏในภาคผนวก 2 จึงขอให้ PwC รับข้อสังเกตดังกล่าวไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงให้คุณภาพงานสอบบัญชีของ PwC มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นต่อไป

### **3.6 การติดตามผล (Monitoring)**

สำนักงานสอบบัญชีต้องจัดให้มีกระบวนการติดตามผลที่ออกแบบมาเพื่อให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่า นโยบายและวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับระบบควบคุมคุณภาพนั้นเพียงพอ และนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการที่สำนักงานสอบบัญชีมีกระบวนการติดตามผลที่ດີนั้น จะช่วยส่งเสริมให้สำนักงานสอบบัญชีสามารถแก้ไขข้อบกพร่องที่สำคัญได้อย่างทันท่วงที และส่งผลให้ระบบควบคุมคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีและคุณภาพงานสอบบัญชีดีขึ้น ซึ่งที่ผ่านมา PwC มีนโยบายและวิธีปฏิบัติ

เกี่ยวกับการติดตามผลตามที่มาตรฐานวิชาชีพกำหนดแล้ว โดยมีระบบการติดตามผลที่เข้มแข็ง เนื่องจากมีทั้งการติดตามผลโดยสำนักงานสอบบัญชีเครือข่าย และโดยทีมงานในประเทศไทยที่ทำอย่างสม่ำเสมอทุกปี รวมทั้งมีผู้ทำหน้าที่ติดตามผลที่มีประสบการณ์ ความรู้ และความสามารถที่เหมาะสม อีกทั้งยังได้สื่อสารประเด็นข้อบกพร่องที่พบให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกคนได้รับทราบ พร้อมทั้งวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของข้อบกพร่องและจัดทำแผนการปรับปรุงที่มีประสิทธิผล สำนักงาน ก.ล.ต. เห็นว่ากระบวนการติดตามผลที่มีมาตรฐานดีมากดังกล่าว จะสามารถช่วยส่งเสริมให้ PwC มีคุณภาพงานสอบบัญชีที่ดีอย่างสม่ำเสมอ และสนับสนุนให้ผลการประเมินระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีของ PwC ในเรื่องการติดตามผลอยู่ในระดับที่ “ดีมาก” อย่างต่อเนื่องต่อไป



#### 4. ภาคผนวก 1 - ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ สช. 39/2553 เรื่อง การให้ความเห็นชอบผู้สอบบัญชีในตลาดทุน ลงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2553 กำหนดให้สำนักงานสอบบัญชีที่มีผู้สอบบัญชีในตลาดทุนสังกัดอยู่ต้องมีระบบควบคุมคุณภาพงานที่เพียงพอและน่าเชื่อถือว่าจะสามารถดูแลให้ผู้สอบบัญชีในสังกัดปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพบัญชีได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สำนักงาน ก.ล.ต. จึงได้เข้าตรวจระบบควบคุมคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีที่ผู้สอบบัญชีในตลาดทุน สังกัด เพื่อให้แน่ใจว่า สำนักงานสอบบัญชีมีระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีเป็นไปตามมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง และสามารถปฏิบัติงานสอบบัญชีได้อย่างมีคุณภาพ

การตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี มีวัตถุประสงค์เพื่อให้แน่ใจว่า สำนักงานสอบบัญชีมีระบบควบคุมคุณภาพเป็นไปตามหลักการของ ISQC1 และได้ถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และเพื่อให้สำนักงานสอบบัญชีและบุคลากรของสำนักงานสอบบัญชีปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และผลงานที่ออกโดยผู้สอบบัญชีที่สังกัดสำนักงานสอบบัญชีมีความเหมาะสมตามสถานการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ในการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพงานสอบบัญชีของบริษัทในตลาดทุน รวมทั้งผู้ลงทุนและสาธารณชนที่ใช้ผลงานของผู้สอบบัญชีได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม

สำนักงาน ก.ล.ต. ได้ตรวจระบบควบคุมคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชี ซึ่งประกอบด้วย การสอบทานนโยบายและวิธีปฏิบัติของสำนักงานสอบบัญชีที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพงานสอบบัญชี รวมถึงการตรวจการปฏิบัติตามนโยบายและวิธีปฏิบัติดังกล่าว ซึ่งครอบคลุมถึง

1. ความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน (Leadership Responsibilities for Quality within the Firm)
2. ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง (Relevant Ethical Requirements)
3. การตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานแต่ละงาน (Acceptance and Continuance of Client Relationships and Specific Engagements)
4. ทรัพยากรบุคคล (Human Resources)
5. การปฏิบัติงาน (Engagement Performance)
6. การติดตามผล (Monitoring)

6. ภาคผนวก 3 – ข้อมูลเชิงสถิติที่เป็นตัวชี้วัดคุณภาพงานสอบบัญชี (Audit Quality Indicators : AQIs”)

**ข้อจำกัดในการใช้ข้อมูล :**  
 ข้อมูลชี้วัดคุณภาพงานสอบบัญชี (Audit Quality Indicators: AQIs”) ที่แสดงในภาคผนวก 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่สนใจใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบในการพิจารณาคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีเท่านั้น เนื่องด้วยความแตกต่างของช่วงเวลาและวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล ข้อมูลเชิงสถิติที่แสดงไว้ในรายงานการตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีฉบับนี้ จึงอาจจะมีข้อมูลที่แสดงแตกต่างกับข้อมูลที่สำนักงานสอบบัญชีเปิดเผยไว้ในรายงานฉบับอื่น อาทิเช่น Annual Transparency Report

AQIs เป็นข้อมูลเชิงสถิติที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีในเบื้องต้น และช่วยให้ผู้บริหารของสำนักงานสอบบัญชีสามารถวิเคราะห์และระบุปัจจัยความเสี่ยงที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพงานสอบบัญชีได้ โดยการนำ AQIs ไปพิจารณาประกอบกับข้อมูลเชิงลึกอื่น ๆ เพื่อที่สำนักงานสอบบัญชีจะสามารถหาวิธีป้องกันหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างทันทั่วถึงและตรงจุด อีกทั้ง AQIs นอกจากจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับสำนักงานสอบบัญชีที่ใช้ประกอบการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบควบคุมคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีให้คณะกรรมการตรวจสอบแล้ว ยังเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการตรวจสอบในการเริ่มต้นซักถามเกี่ยวกับคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีเพื่อประกอบการพิจารณาคัดเลือกผู้สอบบัญชีที่เหมาะสมกับกิจการ

ตัวเลข AQIs ที่สูงหรือต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับสำนักงานสอบบัญชีอื่นอาจไม่สามารถให้ข้อสรุปได้ทันทีว่าสำนักงานสอบบัญชีนั้นมีคุณภาพมากหรือน้อยกว่าสำนักงานสอบบัญชีอื่น เนื่องจากตัวเลข AQIs ที่สูงหรือต่ำไปอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยแวดล้อมที่ต่างกันของแต่ละสำนักงานสอบบัญชี ดังนั้น ในการพิจารณา AQIs ควรมีการพิจารณาร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะนำ AQIs ไปใช้ในการประเมินคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชี เนื่องจาก AQIs เพียงรายการเดียวไม่อาจสรุปได้ว่าสำนักงานสอบบัญชีนั้น ๆ มีคุณภาพหรือไม่

ทั้งนี้ AQIs ของ PwC ในช่วงปี 2563 - 2564 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ย AQIs ของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในตลาดทุนอื่น (“Big 4”) สรุปได้ดังนี้

1. ชั่วโมงการปฏิบัติงานสอบบัญชีของสมาชิกอาวุโสในทีมตรวจสอบบัญชี

ตำแหน่ง	ชั่วโมงการปฏิบัติงานสอบบัญชีของสมาชิกอาวุโส	ชั่วโมงการปฏิบัติงานสอบบัญชีของสมาชิกอาวุโสคิดเป็นร้อยละต่อชั่วโมงการสอบบัญชีทั้งหมด*	
		PwC สำหรับการตรวจสอบงบการเงินงวดปี 2563	สำนักงานสอบบัญชี กลุ่ม Big 4
หุ้นส่วนงานสอบบัญชี (partner) <sup>1</sup>	46 - 407	2.9% - 6.5%	1.57% - 7.20%

<sup>1</sup> หุ้นส่วนงานสอบบัญชี หมายถึง ผู้รับผิดชอบหลักต่องานสอบบัญชี ได้แก่ หุ้นส่วนที่ลงนามในรายงานการสอบบัญชี (“signing partner”) และหุ้นส่วนที่รับผิดชอบงานสอบบัญชีโดยรวม (“engagement partner”)

ตำแหน่ง	ชั่วโมงการปฏิบัติงาน งานสอบบัญชีของ สมาชิกอาวุโส	ชั่วโมงการปฏิบัติงานสอบบัญชีของสมาชิกอาวุโส คิดเป็นร้อยละต่อชั่วโมงการสอบบัญชีทั้งหมด*	
	PwC สำหรับการตรวจสอบงบการเงินงวดปี 2563		สำนักงานสอบบัญชี กลุ่ม Big 4
ผู้สอบทานการควบคุม คุณภาพงานสอบบัญชี (EQCR)	18 – 132	0.7% - 3.3%	0.32% - 2.5%
ผู้จัดการงานสอบบัญชี	117 – 1,943	4.5% - 23.4%	3.89% - 21.36%

\* สูตรการคำนวณ เท่ากับ จำนวนชั่วโมงการปฏิบัติงานสอบบัญชีของตำแหน่งนั้น / จำนวนชั่วโมง  
การสอบบัญชีของทีมงานสอบบัญชีทั้งหมด) \*100

ชั่วโมงการปฏิบัติงานสอบบัญชีของสมาชิกอาวุโสในทีมตรวจสอบบัญชี แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วม  
ในงานสอบบัญชีของสมาชิกอาวุโสในทีมตรวจสอบบัญชี ได้แก่ Signing Partner Engagement Partner  
EQCR และผู้จัดการงานสอบบัญชี ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในระดับที่จะช่วยให้คำแนะนำ  
และดูแลให้ทีมงานสอบบัญชีสามารถระบุประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการสอบบัญชีได้อย่างครบถ้วน โดยสามารถ  
วางแผนและออกแบบวิธีการตรวจสอบเพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงที่ระบุไว้ได้อย่างเหมาะสมและตรงจุด  
เพื่อที่ทีมงานสอบบัญชีจะสามารถรวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีและสรุปผลเกี่ยวกับประเด็นสำคัญได้  
อย่างเหมาะสม ซึ่งจะทำให้รายงานการสอบบัญชีมีคุณภาพและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้งบการเงิน  
ทั้งนี้ คุณภาพงานสอบบัญชีมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเมื่อสมาชิกอาวุโสในทีมตรวจสอบบัญชีมีส่วนร่วมใน  
งานสอบบัญชีมากขึ้น เนื่องจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานสอบบัญชีในระดับผู้ควบคุมและสอบทานงาน  
ที่ยาวนานทำให้สมาชิกอาวุโสมีวิจารณญาณในการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ (“professional  
skepticism”) ในระดับที่สูง ดังนั้น หากสมาชิกอาวุโสมีส่วนร่วมในงานสอบบัญชีในระดับที่เพียงพอจะช่วย  
ให้สังเกตเห็นถึงความผิดปกติในขณะปฏิบัติงานตรวจสอบและสามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ทีม  
ตรวจสอบบัญชีได้อย่างทันท่วงที อย่างไรก็ตาม ในการประเมินคุณภาพงานสอบบัญชีโดยรวมอาจจำเป็นต้อง  
พิจารณา AQIs นี้ควบคู่กับปัจจัยอื่น เช่น ลักษณะการประกอบธุรกิจและความซับซ้อนของธุรกรรมทางบัญชี  
ของบริษัทที่ได้รับการสอบบัญชี ประสบการณ์ของหุ้นส่วนและทีมงานสอบบัญชีในการตรวจสอบลูกค้าแต่ละ  
รายหรือแต่ละอุตสาหกรรม ประสบการณ์และการมีส่วนร่วมในงานสอบบัญชีของผู้ที่ทำหน้าที่สอบทานงาน  
ขั้นสุดท้ายในระดับรองลงมา การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

## 2. ประสบการณ์ด้านการสอบบัญชี

ตำแหน่ง	จำนวนปีเฉลี่ยของประสบการณ์ในการปฏิบัติงานสอบบัญชี*	
	PwC ปี 2563 - 2564	สำนักงานสอบบัญชีกลุ่ม Big 4
หุ้นส่วนงานสอบบัญชี (partner)	26	24
พนักงานด้านการสอบบัญชี	4	4

\* สูตรการคำนวณ เท่ากับ จำนวนปีของประสบการณ์ในการปฏิบัติงานสอบบัญชีของพนักงานแต่ละตำแหน่ง / จำนวนพนักงานด้านการสอบบัญชีทั้งหมดในตำแหน่งนั้น

**ประสบการณ์ด้านการสอบบัญชี** แสดงให้เห็นถึงค่าเฉลี่ยของประสบการณ์ด้านการสอบบัญชีของพนักงานแต่ละระดับ ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและความพร้อมในด้านทรัพยากรบุคคลของสำนักงานสอบบัญชีโดยรวมได้ ทั้งนี้ คุณภาพงานสอบบัญชีมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเมื่อพนักงานในทีมงานสอบบัญชีมีประสบการณ์ด้านการสอบบัญชีมากขึ้น เนื่องจากผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการสอบบัญชีจะมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานสอบบัญชี และมี professional skepticism เพียงพอที่จะพิจารณาเนื้อหาสาระที่แท้จริงของรายการบัญชีที่ซับซ้อนหรือรายการที่ต้องใช้ดุลยพินิจ อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาคุณภาพงานสอบบัญชีจากค่าเฉลี่ยประสบการณ์ด้านการสอบบัญชีของพนักงานแต่ละระดับนี้ ควรพิจารณาควบคู่ไปกับการวิเคราะห์เชิงลึกในระดับแต่ละงานสอบบัญชี โดยงานสอบบัญชีจะมีคุณภาพได้เมื่อสำนักงานสอบบัญชีได้มอบหมายงานที่เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของทีมงานสอบบัญชีแต่ละท่าน ตลอดจนใช้เวลาในการปฏิบัติงานที่เพียงพอต่อปริมาณและความซับซ้อนของงาน รวมทั้งมีการสอบทานงานและควบคุมดูแลการปฏิบัติงานสอบบัญชีโดยผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการสอบบัญชีสูงกว่าอย่างเพียงพอ ประกอบกับการอบรมพัฒนาความรู้ให้พนักงานอย่างต่อเนื่อง

## 3. อัตราการลาออก

	อัตราการลาออก*	
	PwC ปี 2563 - 2564	สำนักงานสอบบัญชีกลุ่ม Big 4
พนักงานด้านการสอบบัญชี	21.00%	20.31%

\* สูตรการคำนวณ เท่ากับ จำนวนพนักงานด้านการสอบบัญชีที่ลาออก / จำนวนพนักงานด้านการสอบบัญชีทั้งหมดของสำนักงานสอบบัญชี

**อัตราการลาออก** แสดงให้เห็นถึงความสามารถของสำนักงานสอบบัญชีในการรักษาพนักงานที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในงานสอบบัญชีไว้กับสำนักงานสอบบัญชี การลาออกในสัดส่วนที่สูงเกินกว่าอัตราที่สำนักงานสอบบัญชีคาดการณ์ไว้โดยไม่สามารถสรรหาพนักงานที่มีความรู้และประสบการณ์ในระดับที่ใกล้เคียงกันมาทดแทนอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพงานสอบบัญชีได้ ในการพิจารณาคุณภาพงานสอบบัญชีจากข้อมูลสถิติเรื่องอัตราการลาออกจึงควรวิเคราะห์ควบคู่ไปกับข้อมูล AQIs อื่น และข้อมูลแวดล้อมของแต่ละสำนักงานสอบบัญชี รวมทั้งควรวิเคราะห์เชิงลึกไปถึงการลาออกของพนักงานแต่ละระดับ ซึ่งโดยปกติการลาออกของพนักงานที่มีประสบการณ์มายาวนานมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพงานสอบบัญชี

มากกว่าการลาออกของพนักงานที่มีประสบการณ์น้อย ทั้งนี้ สำนักงานสอบบัญชีควรพิจารณาว่า พนักงานที่คงเหลืออยู่มีจำนวนและประสบการณ์เพียงพอต่อการให้บริการอย่างมีคุณภาพแก่ลูกค้างานสอบบัญชีที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่กำลังจะรับงานสอบบัญชีเพิ่มเติมในอนาคตหรือไม่

#### 4. ความทั่วถึงในการดูแลพนักงานด้านการสอบบัญชี

อัตราส่วน*	PwC ปี 2563	สำนักงานสอบบัญชี กลุ่ม Big 4
อัตราส่วนของพนักงาน ด้านการสอบบัญชีต่อหุ้นส่วน (staff/ partner ratio)	31 คน : 1 คน	25 คน : 1 คน
อัตราส่วนของพนักงาน ด้านการสอบบัญชีต่อผู้จัดการ (staff/ manager ratio)	5 คน : 1 คน	6 คน : 1 คน

\* สูตรการคำนวณ เท่ากับ จำนวนพนักงานด้านการสอบบัญชี หารด้วยจำนวนหุ้นส่วนงานสอบบัญชี และ จำนวนพนักงานด้านการสอบบัญชี หารด้วยจำนวนผู้จัดการงานสอบบัญชี)

**ความทั่วถึงในการดูแลพนักงานด้านการสอบบัญชี** จำนวนพนักงานด้านการสอบบัญชีต่อหุ้นส่วนและผู้จัดการด้านการสอบบัญชี สะท้อนให้เห็นว่า ผู้สอบบัญชีอาวุโสที่มีประสบการณ์สูงมีส่วนเพียงพที่จะดูแลการปฏิบัติงานของผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่าอย่างทั่วถึงมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ คุณภาพงานสอบบัญชีมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเมื่ออัตราส่วนของพนักงานด้านการสอบบัญชีต่อหุ้นส่วนและผู้จัดการด้านการสอบบัญชีอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งจะทำให้พนักงานที่มีประสบการณ์น้อยกว่าได้รับการดูแลให้คำแนะนำและควบคุมการปฏิบัติงานจากผู้มีประสบการณ์มากกว่าอย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนที่เหมาะสมในเรื่องดังกล่าวของแต่ละสำนักงานสอบบัญชีอาจแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ระบบการบริหารงาน การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการปฏิบัติงาน กระบวนการจัดการทรัพยากรบุคคล ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้โครงสร้างบุคลากรในแต่ละสำนักงานสอบบัญชีแตกต่างกัน นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์ความเหมาะสมของอัตราส่วนดังกล่าว จะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับปริมาณงานสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีด้วย เช่น จำนวนลูกค้าสอบบัญชี ขนาดและความซับซ้อนของงานสอบบัญชี เป็นต้น ทั้งนี้ หากสำนักงานสอบบัญชีมีจำนวนพนักงานที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานสอบบัญชีแล้ว อัตราส่วนจำนวนพนักงานต่อหุ้นส่วนและสัดส่วนจำนวนพนักงานต่อผู้จัดการที่ไม่สูงจนเกินไป จะทำให้หุ้นส่วนผู้สอบบัญชีและผู้จัดการมีเวลาเพียงพอที่จะดูแลและสอบทานงานของทีมงานสอบบัญชีได้อย่างเหมาะสม โดยในการพิจารณาข้อมูลเชิงสถิตินี้ควรพิจารณาลงลึกไปถึงระดับแต่ละงานสอบบัญชีว่าผู้สอบบัญชีอาวุโสที่มีประสบการณ์สูงมีส่วนร่วมในงานสอบบัญชีมากน้อยเพียงใด รวมทั้งควรพิจารณาไปถึงวัฒนธรรมองค์กรว่ามีช่องว่างระหว่างพนักงานระดับผู้บริหารและพนักงานมากน้อยเพียงใดด้วย อีกทั้งควรพิจารณาอายุงานและประสบการณ์ของพนักงานในแต่ละระดับประกอบกัน ในกรณีที่สำนักงานสอบบัญชีมีหุ้นส่วนด้านการสอบบัญชีจำนวนน้อยราย แต่พนักงานระดับรองลงไปส่วนใหญ่มีประสบการณ์มายาวนานก็อาจมีความเสี่ยงในเรื่องคุณภาพงานสอบบัญชีน้อยกว่ากรณีที่พนักงานระดับต่ำกว่าหุ้นส่วนโดยส่วนใหญ่เป็นพนักงานใหม่ เป็นต้น

**5. ความเป็นอิสระในการสอบบัญชี**

รอบการประเมินระบบควบคุม คุณภาพงานสอบบัญชี	PwC ปี 2563 - 2564	สำนักงานสอบบัญชี กลุ่ม Big 4
Independence testing	ผ่าน	ผ่าน

**ความเป็นอิสระในการสอบบัญชี** แสดงถึงผลการสอบทานระบบควบคุมคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีในเรื่องความเป็นอิสระซึ่งอาจทำโดยสำนักงานสอบบัญชี สำนักงานเครือข่าย หรือหน่วยงานภายนอกเพื่อสรุปผลว่า พบประเด็นที่แสดงให้เห็นถึงการขาดความเป็นอิสระโดยผู้สอบบัญชีหรือสำนักงานสอบบัญชีหรือไม่ เนื่องจากความเป็นอิสระเป็นหัวใจสำคัญของการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี การที่ผู้สอบบัญชีหรือสำนักงานสอบบัญชีขาดความเป็นอิสระอาจส่งผลให้การใช้ดุลยพินิจและการแสดงความเห็นในรายงานการสอบบัญชีไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ในการสอบทานระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีในเรื่องความเป็นอิสระโดยปกติจะใช้วิธีการสุ่มสอบทานตามความเสี่ยงและความมีสาระสำคัญ ผลการประเมินความเป็นอิสระที่แสดงอยู่ในตารางข้างต้นจึงไม่สามารถให้ข้อสรุปได้ว่าสำนักงานสอบบัญชีไม่มีประเด็นเรื่องการขาดความเป็นอิสระอื่นใดนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในรายงานฉบับนี้

**6. ผลการตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีที่ได้รับจากทีมติดตามผลภายในสำนักงานสอบบัญชี**

รอบการประเมินระบบควบคุม คุณภาพงานสอบบัญชี	PwC ปี 2563	สำนักงานสอบบัญชี กลุ่ม Big 4
ผลการตรวจสอบ	ผ่าน	ผ่าน

**ผลการตรวจระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีที่ได้รับจากทีมติดตามผลภายในสำนักงานสอบบัญชี** ถือเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของคุณภาพงานบัญชี หากสำนักงานสอบบัญชีมีระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีที่เป็นไปตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 และมีการปฏิบัติตามระบบดังกล่าวอย่างเคร่งครัดย่อมมีแนวโน้มว่า งานสอบบัญชีจะมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในการสอบทานระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีโดยปกติจะใช้วิธีการสุ่มสอบทานตามเกณฑ์ความเสี่ยงและความมีสาระสำคัญ ผลการประเมินระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีที่แสดงอยู่ในตารางข้างต้นจึงไม่สามารถให้ข้อสรุปได้ว่า สำนักงานสอบบัญชีไม่มีประเด็นข้อบกพร่องที่สำคัญในระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีอื่นใดนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในรายงานฉบับนี้

**7. ปริมาณงานสอบบัญชีต่อหุ้นส่วน**

อัตราส่วนปริมาณงาน สอบบัญชีต่อหุ้นส่วน	PwC ปี 2563*	สำนักงานสอบบัญชีกลุ่ม Big 4
อัตราส่วนของจำนวนงานสอบบัญชีที่เป็นบริษัทจดทะเบียนต่อจำนวนหุ้นส่วนงานสอบบัญชี	3.48 <sup>2</sup>	2.84

<sup>2</sup> จำนวนงานสอบบัญชีที่เป็นบริษัทจดทะเบียนเท่ากับ 87 งานสอบบัญชี / จำนวนผู้สอบบัญชีในตลาดทุนที่บริษัท PwC มอบหมายให้ตรวจบริษัทจดทะเบียนในปี 2563 25 ท่าน

อัตราส่วนปริมาณงาน สอบบัญชีต่อหุ้นส่วน	PwC ปี 2563*	สำนักงานสอบบัญชีกลุ่ม Big 4
(Listed company /partner)		

\* สูตรการคำนวณ เท่ากับ จำนวนงานสอบบัญชีที่เป็นบริษัทจดทะเบียน / จำนวนหุ้นส่วนงานสอบบัญชี

**ปริมาณงานสอบบัญชีต่อหุ้นส่วน** แสดงค่าเฉลี่ยของจำนวนลูกค้านงานสอบบัญชีที่เป็นบริษัทจดทะเบียนของบริษัทจดทะเบียนที่หุ้นส่วนแต่ละท่านรับผิดชอบโดยเฉลี่ย ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นถึงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของหุ้นส่วนแต่ละท่านในแต่ละช่วงเวลา การที่ผู้สอบบัญชีมีจำนวนลูกค้าบริษัทจดทะเบียนในความรับผิดชอบมากจนเกินไปอาจทำให้การดูแลคุณภาพงานสอบบัญชีเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพงานสอบบัญชีได้ รวมทั้งอาจแสดงให้เห็นว่าหุ้นส่วนและสำนักงานสอบบัญชีไม่มีเวลาเพียงพอที่จะรับงานสอบบัญชีเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม ปริมาณงานสอบบัญชีที่เหมาะสมของแต่ละสำนักงานสอบบัญชีอาจแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมของแต่ละสำนักงานสอบบัญชี เช่น ขนาดและความซับซ้อนของลูกค้าสอบบัญชี การลงทุนในทรัพยากรด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยในงานสอบบัญชี โครงสร้างผลตอบแทนพนักงานในแต่ละระดับ เป็นต้น ทั้งนี้ ในการพิจารณาคุณภาพงานสอบบัญชีจากอัตราส่วนดังกล่าวควรพิจารณาเพิ่มเติมในเชิงลึกเรื่อง portfolio allocation ว่า ปริมาณงานสอบบัญชีที่หุ้นส่วนแต่ละท่านรับผิดชอบเป็นเท่าใด สำนักงานสอบบัญชีมีทีมงานท่านอื่นนอกเหนือจากหุ้นส่วนในปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอแล้วหรือไม่ รอบการปิดบัญชีของลูกค้าที่ผู้สอบบัญชีรับผิดชอบเป็นรอบเดียวกันหรือไม่ และนอกเหนือจากลูกค้าบริษัทจดทะเบียนแล้ว หุ้นส่วนแต่ละท่านต้องรับผิดชอบงานสอบบัญชีของกิจการนอกตลาดทุนและงานด้านการบริหารจัดการภายในสำนักงานสอบบัญชีมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาคุณภาพงานสอบบัญชีโดยรวมได้